

Põhja-Sakala Vallavalitsus

Teie: 08.04.2024 nr 7-1/13-13

Meie: 26.06.2024 nr 14-3/1853-2

Ettepanekud Põhja-Sakala valla Ülde piirkonna tuuleenergeetika eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtadele ja KSH programmile

Põhja-Sakala Vallavalitsus saatis 08.04.2024 kirjaga nr 7-1/13-13 Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile planeerimisseaduse (PlanS) § 99 lõike 2 alusel § 100 lõike 4 kohase teate Põhja-Sakala valla Ülde piirkonna tuuleenergeetika eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade (LS) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programmi avaliku väljapaneku toimumise kohta. Teate kohaselt toimus eriplaneeringu LS ja KSH programmi avalik väljapanek ajavahemikul 24.04.2024 kuni 23.05.2024.

Põhja-Sakala valla Ülde piirkonna tuuleenergeetika kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu (KOV EP) ja KSH koostamine algatati Põhja-Sakala Vallavolikogu 29.06.2023 otsusega nr 152. KOV EP koostamise eesmärgiks on valida tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu püstitamiseks sobivaimad asukohad (asukoha eelvaliku koostamine) ning seejärel määrata valitud asukohtades ehitusõigus ning lahendada muud planeerimisseaduse § 126 lõikes 1 nimetatud asjakohased ülesanded. Ülde piirkonna eriplaneeringu ala asub Viljandi maakonnas Põhja-Sakala valla idaosas. Planeeringualale jäävad osaliselt või tervikuna Lõhavere, Kõidama, Nuutre, Tällevere, Kärevere, Jaska, Reegoldi, Navesti, Paaksima, Maalasti, Kuiavere, Kurnuvere, Ülde ja Kuhjavere külad ning Olustvere alevik. Planeeringuala pindala on ca 74,5 km².

Eriplaneeringu LS ja KSH programm on koostatud ühise dokumendina (koos nimetatult dokument). Planeeringu koostamise korraldaja on Põhja-Sakala Vallavalitsus, eriplaneeringu ja mõjude hindamise konsultant on Skepast&Puhkim OÜ.

Alates 01.07.2023 jõustunud muudatuste kohaselt on ruumilise planeerimise eest vastutavaks ministriks regionaalminister ning vastavaks ministeeriumiks Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (Vabariigi Valitsuse seadus § 65¹ lg 1). Käesolevaga esitab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium oma seisukoha ruumilise planeerimise korraldamise valdkonnast lähtuvalt. Tutvunud esitatud materjalidega peame oluliseks välja tuua järgmist:

1. Dokumendis on näidatud ja läbivalt käsitletud perspektiivset tuulepargi ala, tuulepargi tingimusi ja sellest lähtudes on koostatud ka KSH programm. Märkime, et PlanS § 6 punkti 12 kohaselt on planeeringu lähteseisukohad dokument, milles planeeringu koostamise korraldaja kirjeldab planeeringu koostamise vajadust, eesmärki ja ülesandeid, mida planeeringuga kavatsetakse lahendada, esitab planeeringu koostamise eeldatava ajakava ning annab ülevaate planeeringu koostamiseks vajalike uuringute tegemisest ja planeeringu koostamise kaasatavatest isikutest. Kuna kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu esimese

etapi eesmärgiks on ehitisele sobivaima asukoha leidmine (PlanS § 95 lg 7) ja arvestades eeltoodud LS definitsiooni, siis perspektiivse tuulepargi asukoha määramine juba lähteseisukohtades, ei ole PlanS-ga kooskõlas. Palume dokumenti korrigeerida.

2. Dokumendi peatükis 1.5 on toodud, et *Praegu koostatavad lähteseisukohad ja mõjude hindamise programm on ülesande püstitus asukoha eelvaliku koostamiseks, kuid käesolevas menetlusetapis ei välistata detailse lahenduse koostamisest loobumist ning eriplaneeringu kehtestamist eelvaliku otsuse alusel. Eeltoodud võimalus selgub mõju hindamise ja planeeringu asukoha eelvaliku etapi käigus.*

PlanS § 95¹ lõike 1 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksus tuuleparki kavandava kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu koostamisel loobuda detailse lahenduse koostamisest ja kehtestada planeeringu asukoha eelvaliku otsuse alusel, kui puuduvad välistavad tegurid tuulepargi edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega ning asukoha eelvaliku otsuses on toodud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused.

PlanS § 95¹ lisamise ettepanek seadusesse tehti elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (696) menetluse käigus. 696 teise lugemise muudatusettepanekute loetelu seletuskirja kohaselt peab KOV eriplaneeringu asukoha eelvaliku raames koostatud KSH-s andma planeeringu koostajale infot, mille põhjal saab tal kujuneda veendumus, et planeeringus tuuleenergia tootmiseks määratud alad sobivad selleks põhimõtteliselt, samuti et paremad alternatiivid selleks puuduvad. Seega peab 696 seletuskirja selgituste järgi asukoha eelvalik olema teostatud sellises täpsusastmes ja viidud läbi kõik vajalikud uuringud, et KSH jm asjakohaste mõjude hindamise tulemusel on veendumus, et leitud on tuulepargile sobilik asukoht ja võimalik on väljastada projekteerimistingimuste aluseks olevad tingimused.

KOV eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuses määratavad projekteerimistingimuste aluseks olevad tingimused peavad nimetatud seletuskirja kohaselt olema piisavad, et määrata projekteerimistingimuste menetluses ehitiste täpne asukoht, samuti ehitusseadustiku (EhS) § 26 lõikes 4 toodud muud tingimused. Selle tagamiseks tuleb määrata asukoha eelvaliku otsuses kavandatava tuulepargi, samuti selle teenindamiseks ning kasutamiseks vajalike ehitiste põhimõtteline asukoht ja paiknemine alal ning ehitise üldised ehituslikud tingimused, vajadusel ehitist iseloomustavad või muud asjakohased ning kavandatavat ehitustegevust täpsustavad andmed nagu nt kasutamise otstarve, ehitisealune pind ja ehitise maksimaalsed lubatavad parameetrid (nt pikkus, kõrgus, laius, vajadusel sügavus). Asjakohasel juhul tuua välja üldised tingimused alal kavandatavate tehnovõrkude, haljastuse, liikluskorralduse ja juurdepääsude või muu taolise rajamise kohta. Vajadusel tuleb asukoha eelvaliku otsusele lisada ka nt ehitiste eskiis ning asendiskeem. Kõik eelnev omab tähtsust ka ehitisest tulenevate mõjude hindamisel, isikute kaasamiseks ning planeeringulahenduse elluviidavuse tagamiseks.

Tuginedes muuhulgas 696 teise lugemise muudatusettepanekute seletuskirjas toodud selgitustele ning EhS § 26 lõikes 4 nimetatud tingimustele oleme seisukohal, et PlanS § 95¹ rakendamisel peavad asukoha eelvaliku menetluses tehtud uuringud ja KSH aruanne olema piisavalt täpsed, et oleks võimalik välja anda tingimused projekteerimistingimuste väljastamiseks (andmaks vastust mitu tuulikut on võimalik alale maksimaalselt rajada, mis on nende eeldatavad asukohad ning üldised ehituslikud tingimused) ning millised on tegevusega kaasnevad eeldatavad keskkonnamõjud. Juhul kui KOV eriplaneeringu asukoha eelvalikut soovitakse viia läbi täpsusastmes, mis annab KOV-le võimaluse kaaluda planeeringu kehtestamist asukoha eelvaliku etapi alusel, palume planeeringu detailsuse ning KSH aruande koostamisel silmas pidada eelnevalt väljatoodud selgitusi.

3. Dokumendi sissejuhatuses on selgitatud, et *Täiendavalt kirjeldab LS ja KSH programm planeeringu koostamise ja selle mõjude hindamise korraldust, et kõigile huvitatud osapooltele oleks arusaadav, millises ajagraafikus liigutakse ning kuidas on võimalik protsessis osaleda.* Dokumendis peatükis 1.5 on toodud joonis 6. „Eriplaneeringu koostamise protsessi skeem detailse lahendusega ja sellest loobumisel“, milles kajastuvad mõlema protsessi erinevad menetlusetapid.

Joonisel 6 toodud skeemil on puudu mõlema protsessi kirjelduses eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH esimese etapi aruande avalikustamine (PlanS §-d 106-108) ning detailse lahendusega eriplaneeringu koostamise protsessi kirjelduses on puudu detailse lahenduse avalikustamine (PlanS § 118-120). Kuivõrd dokument peaks andma ülevaate eriplaneeringu korraldusest ning olema seeläbi arusaadav kõigile osapooltele andes neile infot millises ajagraafikus liigutakse ning kuidas on võimalik protsessis osaleda, teeme ettepaneku joonisel 6 toodud skeemi täiendamiseks eeltoodust lähtuvalt.

4. Dokumendi peatükis 1.6.6 on toodud seosed Põhja-Sakala üldplaneeringuga. Peatükis on märgitud üldplaneeringu tingimus, mille kohaselt *üle 150 m kogukõrgusega tuulikud ei tohi paikneda elu- või ühiskondlikule hoonete lähemal kui 1500 m. Kui tuulegeneraator soovitakse püstitada elu- või ühiskondlikule hoonete lähemale, tuleb arendajal saada vastavate kinnistute omanike kirjalik nõusolek.* Samuti on selgitatud, et *kuna üldplaneeringus ei ole toodud põhjendust, mille alusel on 1500 m kaugus määratud, võetakse eriplaneeringus kaugus elu- ja ühiskondlikest hoonetest Eestis väljakujunenud praktika alusel, mis lähtub seda tüüpi hoonete puhul 1000 m kaugusest.* Viidatud PlanS § 95 lõikele 8², märkides, et *tuuleparki kavandav kohaliku omavalitsuse eriplaneering võib põhjendatud juhul sisaldada kehtestatud üldplaneeringu muutmise ettepanekut. Muutmine on põhjendatud mh juhul kui on ilmnenud uued faktilised asjaolud, mis üldplaneeringu kehtestamise ajal välistasid tuuleparkide rajamise võimalikkuse kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil või selle osal.*

Juhime tähelepanu, et dokumendis viidatud PlanS § 95 lõike 8² sõnastus ei vasta dokumendis esitatud sõnastusele. PlanS sõnastuses on toodud konkreetsed juhul, mille puhul on üldplaneeringu muutmine eriplaneeringuga põhjendatud, mitte muuhulgas juhud. Palume dokumendi sõnastust korrigeerida.

Ühtlasi selgitame, et PlanS § 95 lõige 8² seab KOV eriplaneeringu alusel üldplaneeringu muutmise täiendava tingimusena, et see on põhjendatud juhul kui üldplaneeringu kehtestamise järgselt on muutunud või kehtestatud õigusaktid, samuti kui on ilmnenud uued faktilised asjaolud, mis üldplaneeringu kehtestamise ajal välistasid tuuleparkide rajamise võimalikkuse kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil või selle osal.

Nimetatud sätte seadusesse lisamise seletuskirjas on toodud: „Muudatusettepanekuga nähakse ette võimalus tuuleparki kavandava KOV EP-ga teha ettepanek üldplaneeringu muutmiseks. Tegemist on erinormiga ehk erisusega tavapärasest KOV EP koostamise protsessist, kus tuleb kehtiva õiguse kohaselt aluseks võtta üldplaneering, st KOV EP-ga ei saa muuta üldplaneeringut.

Erinorm kehtestatakse vajadusest tagada energiajulgeolek ka olukorras, kus Venemaa on alustanud sõda Ukraina vastu ja mõjutab Lääne-Euroopat läbi lääne sõltuvuse Venemaa fossiilkütustest. Seetõttu tuleb ulatuslikult suurendada taastuvenergia allikate tootmisvõimsusi. Taastuvenergia eesmärgi täitmine eeldab täiendavaid tuuleenergia tootmisvõimsusi maismaale ligikaudu 1 GW ulatuses. Uute tootmisvõimsuste (tuuleparkide) rajamine on seni jäänud ennekõike riigikaitseliste kõrguspiirangute taha. Veel enne 2021. aasta kevadet, mil tehti riigikaitseliste kõrguspiirangute jaoks vajalike

investeeringute finantseerimisotsus (riigikaitsekselised kõrguspiirangud leevenevad piirkonniti 2024. ja 2025. aastal), oli tänapäevaste tuulikute rajamiseks sobilik vaid ca 10% Eesti maismaast (ning suur osa sellest on looduskaitsekselisel oluline piirkond).

Erinorm on seega vajalik selleks, et lahendada tuuleparke kavandavate KOV EP-de koostamise praktikas tekkinud probleem, kus õiguslik regulatsioon või faktilised asjaolud (ennekõike eelnevalt nimetatud riigikaitsekselised kõrguspiirangud) võimaldaksid tänasel päeval kohaliku omavalitsuse territooriumil tuuleparke kavandada, kuid üldplaneeringu kehtestamise hetkel see võimalik ei olnud. Juhul kui erinormi kohaldamine on asjakohane, kuulub KOV EP koosseisu üldplaneeringu teksti ja jooniste vastava osa muudatuste ettepanek.“

Seega lähtudes seadusesätte seletuskirjas toodust oleks KOV ÜP muutmine KOV eriplaneeringuga võimalik eelkõige juhtumite puhul, kus ÜP ei näinud eelnevalt tuuleenergeetika arendamise võimalusi kuna varasemad riigikaitsekselised nõuded seda piirasid. Faktiliste asjaolude hulka langeksid nt ka olukorrad, kus ÜP välistas mingid alad või tuulikute rajamise võimalused tulenevalt kaitstava ala piiridest ja/või kaitsekorrast ning pärast ÜP kehtestamist on nt kaitseala piire vähendatud või kaitsekorda muudetud ehitamise osas vähem piiravaks.

Samas märgime, et Põhja-Sakala üldplaneeringu seletuskirja ptk 5.2.3.2 kohaselt ei tohi küll üle 150 m kogukõrgusega tuulikud paikneda eluhoonetele lähemal kui 1,5 km, kuid sama punkti teise lause kohaselt kui tuulegeneraatorit soovitakse eluhoonele püstitada lähemale, tuleb arendajal saada vastavate kinnistute omanike kirjalik nõusolek. Selle valguses tuleks vallal endal hinnata kas juhul kui tuulikuid kavandatakse elamule lähemale kui 1,5 km (omaniku nõusolekul), on tegemist üldplaneeringu muutmisega kuna selline võimalus on üldplaneeringus endas välja toodud.

Seega kokkuvõtvalt märgime, et üldplaneeringu muutmine KOV EP-ga on võimalik ja põhjendatud vaid lähtuvalt PlanS § 95 lõikes 8² toodust, mille asjaolusid oleme selgitanud eespool.

5. Dokumendi peatükis 1.6.5 „Viljandi maakonnaplaneering 2030+“ on öeldud, et eriplaneeringu koostamisel lähtutakse maakonnaplaneeringus tuuleparkide arendamiseks sõnastatud taastuenergia objektide kavandamise üldistest tingimustest.

Märgime, et Viljandi maakonnaplaneering 2030+ on kehtiv dokument, mis kehtib terviklikult. See tähendab, et kõiki selles sätestatud tingimusi, mitte ainult taastuenergeetika üldisi tingimusi, tuleb arvesse võtta. Kui eriplaneeringu koostamisel selgub, et mõne maakonnaplaneeringu tingimusega ei ole võimalik, või muutunud olusid arvestades vms põhjusel otstarbekas arvestada, siis on põhjendatud juhul võimalik teha ettepanek maakonnaplaneeringu muutmiseks. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium võib põhjendatud juhul anda nõusoleku maakonnaplaneeringu muutmiseks (vt PlanS § 95 lg 8¹).

Juhime siinkohal tähelepanu, et dokumendi peatükis 3.4. „Mõju rohelisele võrgustikule ja vääriselupaikadele“ on öeldud, et perspektiivne tuulepargi ala jääb kogu ulatuses rohevõrgustiku alale paiknedes maakondliku tasandi suure tugiala (T2) keskosas. Viljandi maakonnaplaneeringu 2030+ peatükis 4.3.1. „Roheline võrgustik“ on toodud rohelise võrgustiku toimimist tagavad tingimused ning muuhulgas märgitud põhimõtted rohelise võrgustiku konfliktide vältimiseks. Maakonnaplaneeringu kohaselt tuleb uute tehniliste rajatiste planeerimisel konfliktseid alasid käsitleda igal konkreetsel juhul eraldi ning rohelise võrgustiku funktsioneerimise tagamiseks töötada välja vastavad abinõud. Palume eeltoodut arvesse võtta.

6. Dokumendi peatükis 4 „Ajakava“ on toodud planeeringu protsessi ajakava kuni KOV EP asukoha eelvaliku otsuseni. Märkime, et PlanS § 6 punktis 12 on toodud planeeringu lähteseisukohtade definitsioon, mille kohaselt esitatakse lähteseisukohtades muuhulgas planeeringu koostamise eeldatava ajakava. Seega tuleb ajakava esitada kogu planeerimisprotsessi kohta. Palume ajakava korrigeerida.
7. Dokumendi peatükis 5 „Koostöö ja kaasamine“ on toodud asutused, kellega tehakse eriplaneeringu koostamisel koostööd, ning isikud ja asutused, keda planeeringu koostamisel kaasatakse.

Peatükis toodud tabelis on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ja planeeringuala lähipiirkonna naaberomavalitsus, Viljandi Vallavalitsus, märgitud koostöö tegijateks. Juhime tähelepanu, et ruumilise planeerimise valdkonna osas on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium planeerimismenetluses PlanS § 99 lõike 3 kohane kaasatav mitte koostöö tegija. Samuti tuleb KOV EP menetluses kaasatava isikuna käsitleda Viljandi Vallavalitsust. Palume tabelit vastavalt korrigeerida.

8. Kuna eriplaneeringu näol on tegemist olulise ruumilise mõjuga ehitiste planeerimisega, siis palume planeeringute koostamisel järgida soovitusi, mis on leitavad veebilehel <https://planeerimine.ee/aktid-ja-kohtulahendid/orme-planeerimine/>.

PlanS § 99 lg 1 ja 2 kohaselt koostatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneering koostöös valitsusasutustega (sh ministeeriumidega), kelle valitsemisalas olevaid küsimusi planeering käsitleb. Koostamisse kaasatakse ka isikud ja asutused, kelle õiguseid või huve võib planeering puudutada. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 65¹ lõikest 1 kuuluvad Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse mitmed valdkonnad, sh maakasutuspoliitika, ruumilise planeerimise korraldamine, jm. Selgitame, et käesolev seisukoht on esitatud ruumilise planeerimise valdkonnast lähtuvalt. Juhul, kui ministeerium omab märkuseid, mis puudutavad maakasutuspoliitikat või ministeeriumi valitsemisel oleva riigivaraga seotud küsimusi, esitab ministeerium need eraldi kirjaga.

Palume hoida Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ruumilise planeerimise osakonda kursis eriplaneeringu ja KSH aruande menetlusega ning teavitada kõikidest avalikest aruteludest ning esitada eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH esimese etapi aruanne arvamuse avaldamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heddy Klasen
osakonnajuhataja
ruumilise planeerimise osakond

Krislyn Prants
5645 7348, krislyn.prants@agri.ee

